

Katolikoek krisis osasungarri bat

BRUCE MARSHALL'en iritzia, beti da jakingarri. Beste askotan bezela, oraingo ontan ere jakin du pentsatzalle katolikoak, irria ezpañetan, beatz-muturra sartzen zaurietan. Gure irakurtzalleen gogarakoa ditekkelakoan, euskeraldu diegu ondoren dijoan lan au.

Euntes, ergo, docete omnes gentes, izan ziran Gure Jaunak bere Apostolui esandako azkeneko itzak: "Zoazte, eta erakutsi egiezute erri guztiai." Gaur, Elizak bi milla urtez erakusten jardun ondoren, munduaren irutatik bi ta geiago ez da kristau, eta beste iruetatik bat ortan, erdiak hereje ta skismatiko dira ta amarretan bat bakarrik izango da benetak_o kristua zintzo.

EGIA ESKUAN-TA

Arduraz ibilli bear genduke katolikuok, asko generala-ta arrotu gabe. Katoliko geran lareun milloietan, zenbatzuk dira, protestanteak baño obeto bizi diranak? Madrid'en eta Napoles'en bizi diranak, Nottingham'en eta Ust Kanchatski'n bizi diranak baño obeak al-dira? Errez al-da bereizten, "argiaren umea", "illunaren umearengandik"? Gezurti edo zozoren batek erantzun dezake baietz. Frantzia, bost Lenengo Jaunartzetatik lau, azkeneko Jaunartze dira, eta iltzen diranak, amarretik bederatzi Elizakorik gabe il oi dira. Apaiz Monakotar batek lengo batean zionez, "Monte Carlo'n metafisika-egarri gutxitxo da baztarretan". Zalapartazko katolikotasundun España'n, berriz, españar guztietatik erdiak bakarrik joaten dira Mezetara Igan-deetan, eta langilletatik eunetan 15 besterik ez. Iparraldeko katolikoak, bear bada protestanteekin burruka geiago dutelako-edo, dira

egoaldeko katolikoak baño pierrago; eta Irlanda'n —graziazko intzez anpatutako, Gedeon'en artille-eskutada bezela dan Irlanda'n— eunetatik bat da Pazkoazkoa egiten ez duanik. Bañan, gu guztiotan (gerala Padua'n naiz Oslo'n bataiatuak, naiz Lion'en naiz Rio de Janeiro'n kristautuak) gu guztiotan zenbatzu da urtearen buruan, gorrotoaren eta zuzenbiderik-ezaren kontrako bost minutuko gogoeta bat egiten duanik?

Gaitz erdi, munduan katolikoren batzuek konturatzen asi dira, ez degula, alegia, zertan kexa, besteak gure aurrean txundituta gelditzen ez badira, guk “egia eskuan degula” esan utsez, baldin-eta egia eskuetan daukagulakoak oker dana zuzentzera bultzatzen ta makurtzen gaituala ikusten ez badute. Danielou Apaiza Frantzia'n eta Giovanni Rossi bat Italia'n asiak dira, lan ta lan, urteak jua eta urteak etorri izenkeriak Sinismenari erantsi dion karranka arrotu ta kendu bearez; bañan beti ere askotaz geiago dira Coppi'ri txalo jotzera joaten diranak, Milan'go Katedralean Montini Kardinalaren Rito Anbrosianozko Meza Nagusi ederra entzutera joaten diranak baño. Ipar-Amerika'ko Stats Units'eko Apaizak ernaiago ezitzen dituzte beren eliztarrak, naiz dala egunoroko erakutsiz, naiz bakankako beste erakutsiz: *Commonweal* deritzan periodikoa al-da noski munduan argitaltzen dan egunkari katolikorik jantzieta ta ornituena ta itzalik aundikoena; eta Amerika artako eskola-umerik zozoenak ere, ondotxo ikasia daukate, Jaungoikoaren izenarren alkarrri diogun barka-bearra, trenean sartu-aterakoan-edo iñork oñik zapaltzen badigu.

Argi-iturri etzirudian gizon batek berak ala zidan bein: “Gure arteko “Ai, ene” guztiak ontantxe daude: Katolikuok Jaungoikoa bakarrik maite degula, eta protestanteak, berriz, lagun urkoa bakarrik.” Ez naiz aspertuko gauza bera bi aldiz esanaz, gauza sakona bait-da izan ere-ta: Gure Erlijioa, Elizari bakarrik loturik eta atxikirik, eta bide estutxoetan gogorregi ertsaturik, Katolikuok Elizaren kurpillai ibil-bidea zaildu ta galerazo egiten diegula. Ez dezagula ametsik egin: lekuan lekuko izkuntzadun Liturgia ez da izango “deituak Ezkontz-aparira” erakarriko dituana; protestante anglikanoak, englanderarik ederrenean kantatu oi dituzte beren Eliz-kantak Elizako aulki uts aurrean; jakinduririk bat ere gabeko gizonik gizagajoenak, berriz, ederki igertzen du, Solesmes'eko monakoak egiten dutena. Guk, elkarrenganako maitetasuna, berak baño bizikiago bizi degula ikusten dutenean orduantxe asten dira sinisgogorrek sinisten. Protestanteak barkatuko liguteke gure argi elektrikoa, guk zezen-korridak aienatuko bagenitu; bañan katolikuok animalianganako degun eruririk-ezak, askotaz ere protestante geiago urrutiratu du gure Eliza Katolikutik, Newmann Kardinalak eta “Oxford'eko jardurioak” erakarri zuten baño. Montekarlo'n ez da Metaphisika-egarririk izango, bañan usakume-eiza askotxo egiten da. Ala ere, animalianganako

katolikuon errukirik-ez au gora-behera, gaur len baño askotaz ere obeto ulertzen ta entenditzen dute protestanteak gure Elizaren izaera; eta Ingalterra'n nagusi ta garaitzalle gertatzen da, katolikuen "disciplina" ango protestanteen zabarkariaren aldean; oiek beti ere prest bait-daude beren Erlijioarekin zer-nai egiteko, Elizara joan-bearrik ez izatearen truka; eta protestante-jendeak mundu guztian ainbeste pusketan puskaturik arkitzeak, asko ta askori —itsuturik ez dagon asko ta askori— sinisterazten dio ez dagola an benetako kristautasuna, katolikotasunean baizik.

Eta ori garrantzi aundiko gauza da. Jakintzale agnostiko baten begirako, protestanteria ezin diteke izan "egia"; katolikotasuna, berriaz, bai. Bertrand Russell bat —Artxapezpiku anglikano baten izena aipatu beste gabe, bere onetatik ateratzen dan Bertrand Russell bat— radioz Jesuita katoliko batekin jardun-aldi bat izateraño limurtu ta makurtu izan da. Ala ere uste okerrean bizi gera, ateo-jendeak gure arrazoi-bideak entzutean, beti beti ukituak gelditzen dirala uste badegu.

GIZON-ERDI, BATAIATUAK

Sinismena, ezaguera baño geiago da; bañan gauza ondo sakondu gabe guk ori esatea, iseka ta burla bezela deritzazio libre-pentsatzalle bati. Iñori, guk dioguna sinisterazo nai izatekotan, gure "arrazoi-gabearen" arrazoi-bidea ematen bederenik jakin bear genduke. Fede txarreko sinisgabe gutxi da baztarretan. Oso gutxi da, mundu ontan gaizki bizita besterako bildur gabe bizi ditekeala uste duanik; eta ateo-jenderik ere ba'da an emen, Elizaren erakutsiak onez-onean beretzakotu nai lituzkeanik. Bañan gutxitxo laguntzen bait-dioe orretarako, Frantzia'ko pulpitoetatik askotan entzun oi dan arako esakun arek: "Jesus'en Bizitza" idatzi zuan Renan zalakoari, "Renan nazkagarria" deitzen zaiola, alegia. Iñori "fede txarreko gezurti" esatea, ori diona beste orrenbeste ez ote-dan pentsaerazle da.

Beste itz batez esanda, katolikuok, libre-pentsatzalleakin izketa-tzen geranean, aien lur berean ipiñi bear genituzke gure oñak. Ez da, katoliko zintzo bezela jokatzea, Sartre'ren existentzialismo jainko-gabea, oker ta gezurtia dala esatea, esandakoa egiztatzeko arrazoi-bideak ez dakizkigula izketan ari bagera. Alperrikako lana da, Aki-no'tar Tomas Donea, David Hume'ren kontra dagola esatea, ez batarena ta ez bestearena irakurri gabetanik. Logika positivistikaren esanik ezin diteke gezurtatu, izkuntz-analisisak diona ezagutu gabetanik. Zenbait jakintsuk gure Sinismenaren kontra esaten dituztenak, ezin gezurta ditezke, zaharrez iroitutako zenbait Apologetika erabilliaz. Von Hugel'en Aitorle frantziskotarrak arrazoi zuan, Von Hugel'i onela zionean: *Ne lisez jamais les petits journaux religieux*: ots, "Ez

ezazula irakurri bein bakarrik ere, *revista religiosa* dalako kristau-aldizkaritxorik”. Ba’dakit, sobera dakit, lareun milloi katolikotatik gutxi, oso gutxi izango dala, nik emen diodana iñoiz egingo duanik. Ba’dakit, sobera dakit, “gizon-erdi, bataiatuak” gero ere animaliai, jolas-orde min ematen jarraituko dutena, eta sinistedunak beren izkuntzan sinistegabeak baño latzago ta baldanago mintzatuko dirana ere. Hereje nintzake, besterik uste banu. “Nere Erregetza, ez da mundu ontako gauza” esan zuan Jaunak; eta, Urrutikuskiñez gure zeremoni ta liturgiak munduz mundu zabaltzeak, ez du aldatuko munduaren izaerarik.

Gureztat zorionean, Jaungoikoaren besoak berak zaitzen ta babes-ten du Eliza; eta T. S. Eliot’ek esan duan bezela, “Hipopotamoak, eguna/lotan igarotzen du; gabez joan oi da eizara./Jaungoikoak ixilik lan egiten du.../Elizak lo egin dezake. Berdin bazkatuko da”.

Euskeraltzalle M. Berrospe, Apaiza

